

EVLİ KADIN VE ERKEKLERDE PSİKOLOJİK İYİ OLUŞUN EBEVEYN TUTUMUNA ETKİSİNİN İNCELENMESİ*

Fulya Eroğlu¹
Hanifi Parlar²

ÖZET

Bu çalışmada, psikolojik iyi oluşun ebeveyn tutumuna etkisini incelemek amaçlanmaktadır. Araştırma, nicel araştırma modellerinden ilişkisel tarama deseninde tasarlanmıştır. Araştırmada, evli ve 2-6 yaş grubunda çocuğu olan 288 kadın ve 47 erkek ile çalışılmıştır. Demir ve Şendil (2008) tarafından geliştirilen “Ebeveyn Tutum Ölçeği”, Özmete (2016) tarafından geliştirilen, “Evli Kadın ve Erkeklerde Psikolojik İyi Oluş Ölçeği” ve araştırmacı tarafından hazırlanan demografik bilgi formu kullanılmıştır. Elde edilen bulgular sonucunda, psikolojik iyi oluştaki bir birimlik artışın, demokratik ve izin verici ebeveyn tutumlarını artıracığı ve otoriter ebeveyn tutumunu azaltacağı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Psikolojik İyi Oluş, Ebeveyn Tutumu, Çocuk Gelişimi

EXAMINING ON THE EFFECTS OF WELL-BEING PSYCHOLOGICAL PARENTAL ATTITUDE IN MARITAL WOMEN AND MALE

ABSTRACT

The aim of this study is analysis of any effect of psychological well-being on parenting styles. Research was designed as relational screening model from quantitative methods. In this research, 288 married women and 47 married men have children who are ages from 2-6 were taken as a sample. In data acquisition, Parents Attitude Scale (PAS) was developed by Demir and Şendil in 2008 and Psychological Well-Being Scale for Married Women and Men were developed by Özmete in 2016 were used. In results, rise one unit of psychological well-being increases democratic parenting styles and permissive parenting styles, although it decreases authoritative parenting style.

Key words: Psychological Well-Being, Parenting Styles, Child Development.

---

¹ fulyaozbutun@gmail.com İstanbul Büyükşehir Belediyesi, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Aile Danışmanlığı ve Eğitimi Tezli Yüksek Lisans Programı

² hparlar@ticaret.edu.tr Yrd. Doç. Dr. İstanbul Ticaret Üniversitesi Eğitim Bilimleri Bölümü Öğretim Üyesi.

*Bu makale “Evli Bireylerde Psikolojik İyi Oluş ile Ebeveyn Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” adlı tezden üretilmiştir.

1. GİRİŞ

Çocuk gelişimi, aile-çocuk iletişimi ve çiftler arası ilişkiler gibi konulara son yıllarda ilgi artmaktadır. Bu ilgi konusu olan kavramlar aile içinde ortaya çıkmaktadırlar. Aile bir sistemdir ve etkileşim halindeki parçalar, üniteler ve kişilerin bir araya gelmesiyle oluşan dolayısıyla diğerlerinin davranışlarından etkilenen bir yapıdır (Gladding, 2012). Sistemler, çevresiyle etkileşim halinde olan açık sistemler ve diğerleriyle etkileşmeyen kapalı sistemler olmak üzere ikiye ayrılmaktadır (Owens, 1981'den akt. Yalçınkaya, 2002). Kapalı sistemler, dış çevreden enerji, bilgi, malzeme vb. girdiler almazlar, bu sebeple sistemin çevresine çıktılarla cevap veremezler. Açık sistemler ise çevrelerinden girdi alır ve çevresine yanıt verirler böylece hem etkiler hem de etkilenirler. Canlı varlıklar açık, cansız varlıklar ise kapalı sisteme örnek verilebilir (Yoldaş, 2007). Satir (1983) aile bireylerinin, hem tek tek birbirleriyle hem de bütünüyle etkileşim içinde olduğunu ifade etmiştir. Aile çocuğu hem etkiler hem de ondan etkilenir. Ebeveynlerin çocuklara karşı sergiledikleri tutumlar onların sosyal, psikolojik, bilişsel ve duygusal olarak nasıl bir birey olacağını belirler. Sağlıklı bir toplum için sağlıklı bireylerin yetişmesi önemlidir. Çocukların nasıl yetiştirilmesi gerektiğiyle ilgili anne-babalara eğitimler verilirken, anne-babaların kendi iyi oluşlarında da sistem içinde etkisi olduğu öngörülmektedir. Çocuk yetiştirirken ebeveynin yaşı, eğitim düzeyi, zihinsel ve duygusal kapasitesi de çocuğu etkiler (Tarhan ve ark., 2015).

Psikolojik iyi olma; pozitif duygular, kişisel özellikler ve kurumlar, keyifli, meşgul ve anlamlı yaşamaya olanak sağlayarak bilgileri üretme bakış açısıyla çalışan bilim dalıdır (Carr,2016). Ryff ve Keyes (1995)'e göre psikolojik iyi oluş, kişinin yaşama yönelik amaçlarının farkında olması ve verimli kişiler arası ilişkilerinde geliştirmesi ve bu ilişkileri sürdürmesiyle ilişkili olduğu durumudur.

Ryff (1989)' a göre, psikolojik iyi oluş 6 temel boyutta ele alınmaktadır. Bunlar; özerklik, yaşam amaçları, özkabul, çevresel hakimiyet, bireysel gelişim ve diğerleriyle olumlu ilişkilerdir. Araştırmada bu boyutlardan

daha çok diğerleriyle olumlu ilişkiler bölümüne ağırlık verilmiştir. Olumlu ilişkiler kurma, diğerleriyle bulunduğu ilişkileri önemsemesi ve onlara güvenmesi psikolojik iyi olmanın önemli bir yönüdür. Bu aynı zamanda sosyal ve kişiler arası yönüyle de ilişkilidir (Ryff ve ark., 2002). TÜİK (2016) verilerine göre bireyler kendilerini en çok ailelerinin mutlu ettiğini ifade etmişler ve mutlu oldukları kişiler; 15,1 ile çocuklar, %4,7 ile eş, %3,6 ile anne/baba, %2,7 ile kendisi, %1,9 ile torunlar ve %1,7 ile diğer kişiler olarak belirtilmiştir. Bu da gösteriyor ki kişilerin mutluluğunda evlilik ön planda yer almaktadır. Eşler ve dolayısıyla çocuklar mutlulukta oldukça büyük etkiye sahiptir. Evlilikte eşler arasındaki ilişkinin biçimi ve durumu ailenin yapısından önemli etki yaratmaktadır. Eşler sağlıklı bir evlilik yaşaması ebeveynliğinde doğal olarak sağlıklı olmasına neden olacaktır.

Ebeveyn tutumuna baktığımızda, ailelerin çocuklarına karşı olan yaklaşım biçimidir. Literatürde çeşitli kategorilerde ele alınmıştır; ancak araştırmada ölçeğin alt boyutu olması sebebiyle demokratik, aşırı koruyucu, otoriter ve izin verici ebeveyn tutumlarına değinilmiştir.

Yavuzer (2016)'a göre otoriter ebeveyn tutumun, çocuğun davranışlarını, hiç esnemeyen, katı ölçütlere göre şekillendirme, denetim altına alma ve yargılama eğilimi vardır. Navaro (1987)'ya göre çocuğu dövmek, bodruma kapatmak, cezaya bırakmak gibi kaba kuvvete dayanan cezalar olumsuz davranışın kısa sürede kesilmesine sebep olsa da ebeveyn çocuk ilişkisini olumsuz etkilemektedir.

İzin verici ebeveyn tutumu, çocuk merkezli; kontrolün, kuralların, sınırların büyük çoğunluğunun çocuğun elinde olduğu yaklaşımdır. Bu tutumla yaklaşan anne-babalar çocuklarına karşı aşırı hoşgörü, anlayış ve ilgi göstermelerine rağmen onların davranışlarına rehberlik edecek kurallar ve sınırlar belirlemede yeterli değildirler (Demir ve Yavuzer, 2016). Bu tutum çeşitli alanlarda sınırların sağlıklı olmamasına sebep olur. Uyku saatinden, yemek saatine, teknolojik aletlerin kullanımından

kendisine zarar verecek şeyleri denemesine kadar çocuğun hayatındaki sınırları etkiler (Semerci, 2015).

Ebeveynler çocuklarına zarar gelecek düşüncesiyle bazen aşırı koruyucu davranırlar. Evlilik ilişkisindeki mutsuzluğu telafi etmek amacıyla ya da nevrotik yapısı sebebiyle annenin çocuğu marazi ilgide bulunması ve aşırı koruyucu tavrı çocuğun bireyselleşmesini engeller (Yavuzer, 2016). Bu durum annenin duygusal yalnızlık sebebiyle evliliğinde bulamadığı doyumu çocuklarıyla olan ilişkisinde aramakta olduğunu gösterir.

Çocuk eğitimde sınırlar ve çocuklara saygı yönünden denge içinde olması gerekmektedir. Otoriter yaklaşımda sınırlar vardır; ancak çocuklara saygı yoktur. İzin verici tutumda saygı vardır; ancak sınırlar yoktur. Her iki yaklaşım da kazanan kaybeden yöntemine göre belirlenmiştir. Oysa demokratik ebeveynler hem sınır koyarlar hem de saygı duyarlar. Sevgi ve sınırlar farklı şeylerdir (Mackenzie, 2014).

Psikolojik iyi oluşun bu dört ebeveyn tutumunu nasıl etkilediği araştırmanın temel denencesidir.

2. YÖNTEM

Araştırmamız, nicel araştırma modellerinden ilişkisel tarama deseninde tasarlanmıştır. Karasar (2007) ilişkisel tarama modelini, iki veya daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişim varlığı ve/veya derecesini ortaya koymayı amaçlayan araştırma biçimi olarak tanımlamaktadır. Bu çalışmanın amacı, psikolojik iyi oluşun ebeveyn tutumuna etkisini incelemektir. Bu temel konuya ek olarak demografik değişkenlerin psikolojik iyi oluş ve ebeveyn tutumuyla ilişkisi ele alınmıştır. Araştırmada bağımlı değişken olarak “Ebeveyn Tutumu”, bağımsız değişken olarak ise “Psikolojik İyi Oluş” ve demografik özellikler ele alınmıştır.

Araştırmanın evrenini 2-6 yaş grubunda çocuğu olan evli kadın ve erkekler oluşturmaktadır. Araştırma, İstanbul'un çeşitli sosyo- ekonomik ilçelerinde yaşayan 288'i kadın, 47'si erkek olmak üzere 335 kişiye uygulanmıştır. Kişilere rastgele seçim yöntemi kullanılarak ulaşılmıştır. Rastgele örneklem araştırmacının, saptanan örneklem büyüklüğüne göre herhangi bir şekilde evrenin bir parçasını seçmesidir (Arlı ve Nazik, 2001)

Araştırma anketlerinin bir kısmı internet ortamından bir kısmı da çıktı alınarak elden ulaştırılarak uygulanmıştır.

Araştırmada ebeveynlerin cinsiyeti, yaşı, eğitim durumu, aylık hane geliri, çocuk sayısı ve çalışma durumu gibi demografik özellikler öğrenilmiş daha sonra bu katılımcılara Psikolojik İyi Oluş ve Ebeveyn Tutumu Ölçekleri uygulanmıştır.

Araştırmada, Özmete (2016)'nin geliştirdiği "Evli Kadınlar ve Erkekler İçin Psikolojik İyi Oluş Ölçeği" kullanılmıştır. Evli bireyin psikolojik iyi oluşlarını ölçmek amacıyla oluşturulan ölçek, 36 maddeden oluşmaktadır. "Genel duygular", "ekonomik, aile ve bireysel koşullardan duyulan memnuniyet" ve "ev dışındaki aktiviteleri sürdürebilme" olmak üzere üç boyutu incelemektedir. Güvenirlilik "genel duygular" için .86, "ekonomik, aile ve bireysel koşullardan duyulan memnuniyet " için .88 ve "ev dışındaki aktiviteleri sürdürebilme" için .86 olarak bulunmuştur. Çalışma sonucunda "Evli Kadın ve Erkekler için Psikolojik İyi Oluş" ölçeğinin Türk toplu için geçerli ve güvenilir olduğu görülmüştür. Kullanılan ölçek 5'li likert tarzıdır. "Kesinlikle katılıyorum", "katılıyorum", "kararsızım", "katılmıyorum" ve "kesinlikle katılmıyorum" şeklindedir

Demir ve Şendil (2008) tarafından geliştirilen "Ebeveyn Tutum Ölçeği" (ETÖ), ebeveynlerin 2-6 yaş arasındaki çocuklarına karşı tutumlarını ölçmek amacıyla geliştirilen bir ölçektir. 2-6 yaş arasında çocuğu olan ebeveynlere uygulanabilen ölçek, "demokratik", "otoriter", "aşırı koruyucu" ve "izin verici" olmak üzere 4 alt boyuttan ve 46 maddeden oluşmaktadır. Geçerlilik güvenilirlik çalışmaları için veriler toplanırken

420 ebeveynle çalışılmıştır. Düşük, orta ve yüksek sosyo-ekonomik aileler ele alınmıştır. Güvenirlilik analizi verilerine göre Cronbach alfa değerleri "demokratik" boyut için .83, "otoriter" boyut için .76, "aşırı koruyucu" boyut için .75 ve "izin verici" boyut için .74 olarak bulunmuştur. Kullanılan bu ölçek likert tarzıdır. Ölçekteki maddeler davranış biçimleri şeklindedir ve her bir davranış biçiminin karşısında cevaplayıcıların seçecekleri, sıklık oranlarına göre farklılaşan 5 seçenek bulunmaktadır. Bunlar; "Her zaman böyledir", "Çoğunlukla böyledir", "Bazen böyledir", "Nadiren böyledir" ve "Hiçbir zaman böyle değildir" şeklindedir

Verilerin analizinde psikolojik iyi oluşun ebeveyn tutumu üzerindeki etkiyi ölçmek amacıyla regresyon analizi yapılmıştır. Psikolojik iyi oluş ve ebeveyn tutumunun demografik değişkenlerle olan ilişkisini görmek için ise t-testi ve Anova testlerinden yararlanılmıştır.

Araştırmada tüm çözümlemeler SPSS 20.0 paket programı kullanılarak gerçekleştirilmiş ve çözümlemelerde anlamlılık düzeyi 0.05 olarak kabul edilmiştir. Araştırma bulgularını elde etmek için regresyon, t-testi ve Anova testi kullanılmıştır.

3. BULGULAR

Araştırmada bulgular; demografik değişkenlerin frekans ve yüzdelik dağılımı frekans testine göre sırayla aşağıda yer almaktadır.

Tablo 1. Demografik Değişkenlerin Frekans ve Yüzdelik Tablosu

Demografik değişkenlerin dağılımı		Frekan s	Yüzde
Cinsiyet	Kadın	288	86,0
	Erkek	47	14,0
Yaş	18-24	11	3,3
	25-34	195	58,2
	35-44	115	34,3
	45 ve üzeri	14	4,2
Eğitim	Okuryazar değil	2	,6
	Okuryazar	3	,9
	İlkokul	92	27,5
	Ortaokul	66	19,7
	Lise	90	26,9
	Üniversite	69	20,6
	Yüksek lisans/Doktora	13	3,9
Gelir	0-999 tl	15	4,5
	1000-1999 tl	134	40,0
	2000-2999 tl	89	26,6
	3000-3999 tl	37	11,0
	4000-4999 tl	24	7,2
	5000 tl ve üzeri	36	10,7
Çocuk Sayısı	1	96	28,7
	2	164	49,0
	3	59	17,6
	4	12	3,6
	5 ve üzeri	4	1,2
Çalışma durumu	Çalışıyor	96	28,7
	Çalışmıyor	239	71,3

Araştırma 288'i (%86) kadın, 47'si (%14) erkek olmak üzere 335 kişiye uygulanmıştır. Yaş açısından baktığımızda 11'i (%3,3) 18-24 yaş arasında, 195'i (%58,2) 25-34 yaş arasında, 115'i (%34,3) 35-44 yaş

aralığında ve 14'ü (%4,2) 45 yaş ve üzerindedir. Eğitim seviyesine göre 2'si (0,6) okuryazar değil, 3'ü (%0,9) okuryazar, 92'si(%27,5) ilkokul mezunu, 66'sı (%19,7) ortaokul mezunu, 90'ı(%26,7) lise mezunu, 69'u(%20,6) üniversite mezunu ve 13'ü(%3,9) yüksek lisans veya doktora mezunudur. Gelir seviyelerine göre dağılımı; 15'i(%4,5) 0-999 tl arasında, 134(%40)'ü 1000-1999 tl arasında, 89'u(%26,6) 2000-2999 tl arasında, 37'si (%11) 3000-3999tl arasında, 24'ü(%7,2) 4000-4999 tl arasında ve 36'sı(%10,7) 5000 tl ve üzeri gelire sahiptir. Çocuk sayısına göre incelendiğinde; 96'sı (28,7) 1 çocuk, 164'ü(%49) 2 çocuk, 59'u(%17,6) 3 çocuk, 12'si (%3,6) 4 çocuk 4'ü (%1,2) 5 ve üzeri çocuğa sahiptir. Çalışma duruma göre bakıldığında 96'sı (%28,7) çalışıyor, 239'u(%71,3) çalışmıyor şeklindedir.

Araştırmada bulgular; psikolojik iyi oluşun ebeveyn tutumuna etkisini ölçmek için regresyon analizleri yapılmıştır.

Tablo 2. Demokratik Ebeveyn Tutumu ile Psikolojik İyi Oluş için Regresyon Analizi

Bağımlı değişken: demokratik ebeveyn tutumu		Beta	t	Sig.
Bağımsız Değişkenler	Sabit	3,563	21,954	,000
	psikolojik iyi oluş	,189	4,572	,000
F	20,901 (sig. ,000)			
R	,243			
R ²	,059			

Tablo 2'de görülen t ve f değerleri yüksek değerlerdir. Araştırma modeli 0,05 değerinde istatistiki olarak anlamlı görülmektedir. F değeri 20,901 olarak tespit edilmiş olup modelin genel anlamlılığını göstermektedir. Bağımsız değişken olan psikolojik iyi oluştaki bir birimlik artışın, demokratik ebeveyn tutumunu 0,189 oranında arttıracak görülmektedir. Psikolojik iyi oluş demokratik ebeveyn tutumunu %5($R^2 = ,059$) düzeyinde açıkladığı tespit edilmiştir

Tablo 3. Otoriter Ebeveyn Tutumu ile Psikolojik İyi Oluş için Regresyon Analizi

Bağımlı değişken: otoriter ebeveyn tutumu		Beta	t	Sig.
Bağımsız Değişkenler	Sabit	3,062	17,377	,000
	psikolojik iyi oluş	-,284	-6,315	,000
F	39,883 (sig. ,000)			
R	,327			
R ²	,107			

Tablo 3’de görülen t ve f değerleri yüksek değerlerdir. Araştırma modeli 0,05 değerinde istatistiki olarak anlamlı görülmektedir. F değeri 39,883 olarak tespit edilmiş olup modelin genel anlamlılığını göstermektedir. Bağımsız değişken olan psikolojik iyi oluştaki bir birimlik artışın, otoriter ebeveyn tutumunu 0,284 oranında azaltacağı görülmektedir. Psikolojik iyi oluşun otoriter ebeveyn tutumunu %10 ($R^2 = ,107$) düzeyinde açıkladığı tespit edilmiştir.

Tablo 4. İzin Verici Ebeveyn Tutumu ile Psikolojik İyi Oluş için Regresyon Analizi

Bağımlı değişken: izin verici ebeveyn tutumu		Beta	T	Sig.
Bağımsız Değişkenler	Sabit	2,664	13,543	,000
	psikolojik iyi oluş	,090	-1,801	,073
F	3,243 (sig. ,073)			
R	,098			
R ²	,010			

Tablo 4’de görülen t ve f değerleri yüksek değerlerdir. Araştırma modeli 0,10 değerinde istatistiki olarak anlamlı görülmektedir. F değeri 3,243 olarak tespit edilmiş olup modelin genel anlamlılığını göstermektedir.

Bağımsız değişken olan psikolojik iyi oluştaki bir birimlik artışın, izin verici ebeveyn tutumunu 0,09 oranında artıracakı görülmektedir. Psikolojik iyi oluşun izin verici ebeveyn tutumunu %1 ($R^2 = ,010$) düzeyinde açıkladığı tespit edilmiştir.

Aşağıda ebeveyn tutumu ile eğitim durumu değişkeni arasında saptanan anlamlı ilişkinin ayrıntılı analizleri için Anova testi yapılmıştır.

Tablo 5. Eğitim Durumuna Göre Ebeveyn Tutum Ölçek Boyutları Betimsel İstatistik ve Anova Testi Sonuçları

		Kareler Toplam ı	Df	Karel er Ortala ması	F	Sig.
demokratik	Gruplararası	2,350	6	,392	2,013	,063
	Grupiçi	63,811	328	,195		
	Toplam	66,162	334			
otoriter	Gruplararası	3,919	6	,653	2,738	,013
	Grupiçi	78,240	328	,239		
	Toplam	82,159	334			
aşırı koruyucu	Gruplararası	16,307	6	2,718	6,448	,000
	Grupiçi	138,260	328	,422		
	Toplam	154,567	334			
izin verici	Gruplararası	2,453	6	,409	1,491	,180
	Gru içi	89,929	328	,274		
	Toplam	92,382	334			

Tablo 5’de görüldüğü üzere otoriter tutumu ve aşırı koruyucu tutum ile eğitim durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardı ($p<0,05$). Buna göre ebeveynlerde eğitim seviyesi arttıkça anlamlı bir düzeyde daha otoriter ve daha koruyucu olmaktadırlar. Demokratik ebeveyn tutumu ve izin verici tutum ile eğitim arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p>0,05$)

Aşağıda ebeveyn tutumu ile eğitim durumu değişkeni arasında saptanan anlamlı ilişkinin ayrıntılı analizleri için t -testi yapılmıştır.

Tablo 6. Çalışma Durumuna Göre Ebeveyn Tutum Ölçek Boyutları Betimsel İstatistik ve t Testi Sonuçları

	çalışma durumu	N	ortalama	standart sapma	ortalama anın standart sapması	P
demokratik	çalışıyor	96	4,3677	,37495	,03827	,065
	çalışmıyor	239	4,2686	,46802	,03027	,063
otoriter	çalışıyor	96	1,9249	,52627	,05371	,403
	çalışmıyor	239	1,9751	,48366	,03129	,421
aşırı koruyucu	çalışıyor	96	3,5493	,64608	,06594	,006
	çalışmıyor	239	3,7748	,68424	,04426	,005
izinverici	çalışıyor	96	2,3338	,52608	,05369	,661
	çalışmıyor	239	2,3059	,52675	,03407	,661

Tablo 6’da görüldüğü gibi çalışan ebeveynlerin otoriter boyut ortalaması 1,92 ve standart sapması 0,52 iken çalışmayan ebeveynlerin otoriter boyut ortalaması 1,97 ve standart sapması 0,48’dir. Çalışan ve çalışmayan ebeveyn arasında otoriter boyut puanlarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır ($p<0.05$). Buna göre çalışan ebeveynler çalışmayan ebeveynlere göre anlamlı bir düzeyde daha otoriterdir. Çalışan ebeveynlerin koruyucu boyut ortalaması 3,54 ve standart sapması 0,64 iken çalışmayan ebeveynlerin koruyucu boyut ortalaması 3,77 ve standart sapması 0,68’dir. Çalışan ve çalışmayan ebeveyn arasında koruyucu boyut puanlarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır. ($p<0.05$). Buna göre çalışan ebeveynler çalışmayan ebeveynlere göre anlamlı bir düzeyde daha koruyucudur.

Aşağıda cinsiyet ile psikolojik iyi oluş değişkeni arasında saptanan anlamlı ilişkinin ayrıntılı analizleri için t -testi yapılmıştır.

Tablo 7. Cinsiyet ile Psikolojik İyi Oluşun Betimsel İstatistik ve t Testi Sonuçları

	cinsiyet	N	Ortala ma	standart sapma	ortalama nın standart sapması	P
psikolojik iyi oluş	kadın	288	3,8434	,56309	,03318	,004
	erkek	47	4,1041	,57900	,08446	,006

Tablo 7’de görüldüğü üzere kadınların psikolojik iyi oluşu ortalaması 3,84 ve standart sapması 0,56 iken, erkeklerin psikolojik iyi oluş ortalaması 4,10 ve standart sapması 0,57’dir. Kadın ve erkek arasında psikolojik iyi oluş ölçeğine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır ($p<0.05$). Buna göre kadınlar erkeklere göre daha iyi bir psikolojik iyi oluşa sahiptirler.

Aşağıda gelir ile psikolojik iyi oluş değişkeni arasında saptanan anlamlı ilişkinin ayrıntılı analizleri için Anova testi yapılmıştır.

Tablo 8. Gelir Dağılımı ile Psikolojik İyi Oluş Betimsel İstatistik ve Anova Testi Sonuçlar

		Kareler Toplamı	Serbestli k düzeyi	Kareler Ortalaması	F	Sig
psikolojik iyi oluş	Gruplar	6,123	5	1,225	3,910	,002
	Grup içi	103,046	329	,313		
	Total	109,169	334			

Tablo 8’de görüldüğü gibi gelir dağılımı ile psikolojik iyi oluş arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır. ($p<0.05$). Buna göre gelir seviyesi arttıkça psikolojik iyi oluşta da bir artış meydana gelecektir.

Aşağıda çalışma durumu ile eğitim durumu değişkeni arasında saptanan anlamlı ilişkinin ayrıntılı analizleri için t- testi yapılmıştır.

Tablo 9. Çalışma Durumu ile Psikolojik İyi Oluş Betimsel İstatistik ve t Testi Sonuçları

		Kareler Toplamı	Serbe stlik derece si	Kareler Ortalama ası	F	Sig
psikolojik iyi oluş	Gruplararası	,984	4	,246	,750	,558
	Grupiçi	108,185	330	,328		
	Toplam	109,169	334			

Tablo 9’da görüldüğü gibi ebeveynin çalışma durumu ile psikolojik iyi oluş arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır. ($p<0.05$). Buna göre çalışan ebeveyn çalışmayan ebeveyne göre daha iyi bir psikolojik iyi oluşa sahiptir.

Ebeveyn tutumu ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Psikolojik iyi oluş ile eğitim seviyesi, yaş ve çocuk sayısı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

4. TARTIŞMA

Bu araştırmada, psikolojik iyi oluşun ebeveyn tutumuna etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda öncelikle psikolojik iyi oluşun ebeveyn tutumuna etkisi araştırılmıştır ardından ebeveyn tutumu ve psikolojik iyi oluşun demografik değişkenlere göre ilişkisine bakılmıştır. Araştırma sonucunda psikolojik iyi oluşun ebeveyn tutumuna istatistiksel olarak anlamlı derecede etki ettiği sonucuna varılmıştır. Bu bulgu sistem yaklaşımının bakış açısını yansıtmaktadır. Ebeveynin iyi oluşu çocukla olan ilişkisini etkilemektedir. Psikolojik iyi oluş arttıkça demokratik ve izin verici tutum artarken, otoriter tutum azalmaktadır.

Bunun sebebinin ebeveynlerin psikolojik iyi oluşlarının artmasıyla diğerleriyle olumlu ilişkiler boyutunun etkilenmesi böylece ebeveyn rolüne yansiyarak çocukla iletişimini etkiliyor olduğu düşünülmektedir.

Eğitim durumu ve ebeveyn tutumuna baktığımızda, ebeveynlerde eğitim seviyesi arttıkça anlamlı bir düzeyde daha otoriter ve daha koruyucu oldukları sonucuna varılmıştır. Şendil ve Demir (2008)'in çalışması incelendiğinde annelerin eğitim düzeyi arttıkça otoriter ve koruyucu tutumlarının da arttığı gözlemlenmiştir. Literatürle tutarlı sonuç elde edilmiştir.

Çalışma durumuna göre ebeveyn tutumu incelendiğinde, çalışan ebeveynlerin çalışmayan ebeveynlere göre anlamlı bir düzeyde daha otoriter ve daha koruyucu oldukları tespit edilmiştir. Özyürek ve Şahin (2005)'in çalışmasına bakıldığında öğretmen, avukat gibi mesleklerde çalışan annelerin ev hanımı olanlardan daha fazla demokratik tutum sergiledikleri, daha az otoriter oldukları ve aşırı koruyuculuk tutumuna sahip oldukları doktor, öğretmen, avukat gibi mesleklerde çalışan babaların ise daha az koruyucu ve daha az otoriter olduğu görülmüştür.

Psikolojik iyi oluş ve cinsiyet incelendiğinde kadınların erkeklerden daha yüksek düzeyde psikolojik iyi oluşa sahip olduğu tespit edilmiştir. Literatüre bakıldığında benzer çalışmaları desteklemektedir. Gürel (2009) araştırmasında bütünsel ve ayrıntısal düşünme stillerinin lisans öğrencilerinin psikolojik iyi oluş düzeylerine etkisini incelemiş ve cinsiyet ilgili sonuçlarında kızların erkeklerden psikolojik iyi oluş puanlarının yüksek olduğunu tespit etmiştir. Alan yazındaki çalışmalarla tutarlılık göstermektedir (Gürel, 2009; Tuzgöl-Dost, 2007; Topuz,2013).

Psikolojik iyi oluş ve gelir ilişkisi incelendiğinde gelir seviyesi arttıkça psikolojik iyi oluşta da bir artışın meydana geleceği sonucu bulunmuştur. Literatür çalışmaları incelendiğinde, Özden (2014)'in psikolojik iyi oluş ve psiko-sosyal yordayıcıları kariyer kuramıyla ele aldığı çalışmasında da gelir seviyesi ile psikolojik iyi oluş arasında pozitif yönlü bir ilişki

bulmuştur. Gelir kişilerin yaşam kalitesini arttırması bakımından kişilerin psikolojik iyi oluşunu etkilemektedir.

Psikolojik iyi oluş ve çalışma durumu incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur. ($p<0.05$). Buna göre çalışan ebeveyn çalışmayan ebeveyn'e göre daha iyi bir psikolojik iyi oluşa sahiptir. Literatüre baktığımızda, Lucas ve ark. (2004) yılında Almanya'da yaptığı 15 yıl süren 24.000 kişi ile yürütülen çalışmada işsizliğin iyi oluşta ciddi ve önemli düşüslere yol açtığı ortaya koymuştur (Akt. Carr, 2016).

Araştırma sonucuna göre evli kadın ve erkeklerin psikolojik iyi oluş düzeyleri arttıkça demokratik ebeveyn tutumu sergileme eğilimlerinin daha fazla olacağı tespit edilmiştir. Kendisini daha iyi hisseden anne-babalar, çocuklarına karşı kurallar koyabilen aynı zamanda sevgi de gösteren bireyler olabilmektedir. Onların fikirlerini önemseyen ve seçenek sunarak demokratik yaklaşan anne-babaların çocukları yetişkin olduklarında daha özerk, kendine güvenen, yaşam doyumu yüksek bireyler olabilmektedirler. Sistem yaklaşımında açıklandığı üzere aile bir sistem olarak sürekli etkileşim halinde olan canlı bir birimdir. Anne-babanın iyi oluşu çocuğu sosyal, duygusal, bilişsel ve psikolojik olarak daha sağlıklı bir birey yapar. Çocuğun iyi oluşu anne-babaya iyi gelir. Tam tersi durumlarda da otoriter, baskıcı ebeveyn tutumuna maruz kalan çocuklar hırçın, inatçı, içine kapanık, kendisine güvenemeyen olabilmektedirler. Bu durum ebeveynin iyi oluşunu düşürmekte iyi oluşu düşük olan anne-baba çocuğa daha da kötü etkilemektedir. Bu tutumla büyüyen çocukların kendi çocuklarına benzer yaklaşımı sergileme durumunun yüksek olduğu belirtilmiştir.

Anne-babalara çocuklara karşı nasıl davranmaları gerektiğini anlatan eğitimlerin yanısıra anne-babaların iyi oluşlarını da arttıracak, onların çift ilişkilerinin kaliteli olması konusundan destekleyecek ve sosyal faaliyetlere katılabilecekleri alanlar tanınması noktasında yol gösterecek eğitim, televizyon programları, gazeteler ve yayınların yaygınlaşması önerilmektedir.

Bundan sonra yapılacak araştırmalarda, örneklem grubu değiştirilerek farklı sosyolojik yapı ile tekrarlanabilir. İstanbul dışında farklı illerde tekrarlanabilir. Çalışma farklı sosyolojik grupların karşılaştırılması olarak ele alınabilir. Demografik form geniş tutularak çocuğun yaşı, çocuğun cinsiyeti, ebeveynin iş türü gibi değişkenler eklenerek tekrar uygulanabilir.

KAYNAKLAR

Arlı, M. ve Nazik, H. (2001). *Bilimsel araştırmaya giriş*. Ankara: Gazi Kitabevi.

Carr, A. (2016). *Pozitif psikoloji*. İstanbul: Kaknüs.

Demir, E. K., şendil, G. (2008). Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ). *Türk Psikoloji Yazıları*, 11(21), 15-25.

Demir, İ. ve Yavuzer, H. (2016). *Yeni kuşak anne-babalar ve çocukları*. İstanbul: Remzi.

Gladding, S.T. (2012). *Aile Terapisi: Tarihi, Kuram ve Uygulamaları*. Ankara: Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneęi.

Karasar, N. (2007). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Nobel: Ankara.

Mackenzie, R. J. (2014). *Çocuęunuza sınır koyma*. İstanbul: Yakamoz

Navaro, L. (1987). *Beni duyuyor musun?*. İstanbul: Ya-pa.

Özden, K. (2014). *Üniversite öğrencilerinde psikolojik iyi oluşun psikososyal yordayıcılarının sosyal bilişsel kariyer kuramı ağıısından incelenmesi*. İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.

Özmete, E. (2016). Evli kadınlar ve erkekler için psikolojik iyi oluş ölçeği. *Bilig Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi*, 78: 361-391.

Özyürek, A. ve Şahin, F. T. (2005). 5-6 yaş grubu çocuğa sahip ebeveynlerin demografik özelliklerinin çocuk yetiştirme tutumlarına etkisinin incelenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6 (3), 395-414.

Ryff, C. D. (1989). Happiness is everything, or is it? Explorations on the meaning of psychological well-being. *Journal of personality and social psychology*, 57(6), 1069- 1081.

Ryff, C. D. ve Keyes, C. L. M. (1995). The Structure of psychological well-being revisited. *Journal of Personality and Social Psychology*, 69, 719-727.

Ryff, C.D, Keyes, C.L.M. ve Shmotkin, D. (2002). Optimizing well-being: The empirical encounter of two traditions. *Journal of Personality and Social Psychology*, 82, 1007-1022.

Satir, V. (2016). *Temel aile terapisi*. İstanbul: Beyaz.

Semerci, B. (2015). *Birlikte büyütelim*. İstanbul: Alfa.

Tarhan, N., Gümüsel, O. ve Sayım, A. (2015). *Pozitif psikoloji çoklu zeka uygulamaları*. İstanbul: Timaş.

Topuz, C. (2013). *Üniversite öğrencilerinde özgeciliğin öznel iyi oluş ve psikolojik iyi oluş ile ilişkisinin incelenmesi*. Fatih Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.

Tuzgöl- Dost, M. (2007). Üniversite öğrencilerinin yaşam doyumlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* (2) 22. 132-143.

TÜİK. (2017). *Yaşam Memnuniyeti Araştırması 2016*. <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=2464>. Sayı: 24641

Yalçınkaya, M. (2002). Açık sistem teorisi ve okula uygulanması. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 22 (2), 103-116.

Yavuzer, H. (2016). *Çocuk eğitimi el kitabı*. İstanbul: Remzi.

Yoldaş, Y. (2007). *İşlevsel- yapısal sistem kuramı*. Bursa: Alfa.